

В статье осуществлен фрагментарный анализ лексем, обозначающих цвет, в дискурсе поэта «расстрелянного возрождения» Аркадия Казки.

Ключевые слова: языковая личность; лексема, обозначающая цвет; семантика цвета, коннотация, идиостиль.

The article presents the analysis of fragmented tokens denoting colour, in the discourse of the poet «Executed Renaissance» Arcadii Kazka.

Keywords: linguistic identity, token indicating the colour, colour semantics, connotation, idiostyle.

УДК 811.161.2'38

Поворознюк С.І.

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ У «КУЛІНАРНИХ ФІГЛЯХ» МАРІЇ МАТІОС

У статті розглянуто сутність експресивності як семантичної категорії; досліджено структурно-семантичні та прагматичні особливості лексико-фразеологічних засобів реалізації експресивності у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос; визначено роль експресивних лексем і фразем у формуванні індивідуального стилю письменниці.

Ключові слова: гастрономічний дискурс, експресивність, експресема, емоційно-оцінна лексика, фразеологізм.

Одним із провідних процесів у оновленні лексичного та фразеологічного складу сучасної української літературної мови є поява нових конотацій у семантиці слів, зумовлена специфікою індивідуально-образного розуміння дійсності, особливостями системи суспільних цінностей. Мовні засоби творчо опрацьовуються, трансформуються майстрами художнього слова з метою посилення експресії тексту, створення гумористичного, іронічного ефекту або настрою переконливості, що сприяє розкриттю як художнього, так і особистого кредо письменників. Тому актуальним є дослідження лексичних і фразеологічних засобів реалізації експресивності у мові творів Марії Матіос, визначення їх структурно-семантичних і прагматичних особливостей.

Метою статті є виявлення та аналіз засобів реалізації експресії на лексичному та фразеологічному мовних рівнях у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос.

Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: визначення специфіки експресивності як семантичної категорії; з'ясування особливостей використання експресем у системі лексичних і фразеологічних художньо-виражальних засобів мови твору Марії Матіос «Кулінарні фіглі»; здійснення аналізу семантико-стилістичних функцій зафіксованих у обраному матеріалі експресем, а саме синонімів, антонімів, тропів і фразеологізмів.

Матеріалом для дослідження лексико-фразеологічних засобів експресивності обрано оновлене видання «Фуршету від Марії Матіос» –

«Кулінарні фіглі», що є своєрідною гумористичною міні-енциклопедією сімейного життя.

Експресивний компонент у значенні слова досліджувався багатьма як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями різних лінгвістичних напрямків, серед них слід виокремити праці Ш. Баллі, О. С. Ахманової, В.І. Шаховського, В. В. Виноградова, В. А. Маслової, В. А. Чабаненка, М. М. Пилинського, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, Н. І. Бойко, Т. Л. Коваль, К. І. Войтенко та інші. Так, ще Ш. Баллі зазначав, що експресивність – це емоційне сприйняття дійсності та намір передати його реципієнту [1, 393]. При подальшому дослідженні категорії експресивності вчені розмежувати поняття емоційності та експресивності та почали розглядати експресивність у таких аспектах: як явище, в основі якого перебувають декілька груп психологічних закономірностей, що стосуються, з одного боку, вираження емоцій і почуттів, а з іншого, – сприйняття; лінгвістичним механізмом є відхилення від стереотипів у використанні мовних одиниць різних рівнів (К. І. Войтенко [5]); як категорію, що співвідноситься з інтелектуальним наміром переконати в чомусь адресата, посилити перлокутивний ефект висловлення, надати йому більшої виразності, а також як один із засобів самовираження (А. В. Зібуневська [14]); як підсилену, інтенсифіковану виразність, таку соціально й психологічно мотивовану властивість мовного знака, яка деавтоматизує його сприйняття, яка підтримує загострену увагу, активізує мислення людини, викликає почуттєву напругу слухача/читача (В. А. Чабаненко [13, 7]); як семантико-стилістичну властивість мовних одиниць, психологічно і соціально вмотивовану, яка забезпечує цим одиницям повноцінне функціонування і створення стилістичного значення, фону, ефекту (Л. І. Мацько [9, 190]); як семантико-стилістичну суперкатегорію, яка виявляється в смисловій моделі слова через окремі складові, що входять до денотативного, конотативного або образного макрокомпонента і виступають індикаторами експресивності, яку можна визначати й аналізувати тільки у зв'язку з ними (Н. І. Бойко [3, 30]).

При здійсненні дослідження мовотворчості Марії Матіос за основу було визначено дефініцію експресивності, яку пропонує С. Я. Єрмоленко: експресивність – це «властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом суб'єктивного увиразнення мови. Через експресивність виражальних засобів мовець передає своє ставлення і до повідомлення, і до адресата» [6, 156 – 157].

Експресивність художнього мовлення забезпечується вживанням фонетичних, словотвірних, лексичних, фразеологічних і граматичних мовних засобів. Наявність численних експресивних засобів пояснюється «асоціаціями, породженими існуванням у пам'яті висловлювань, аналогічних основному, які створюють певну неусвідомлену синонімію» [1, 393]. «Різнорівневі засоби експресивізації не лише активно взаємодіють між собою, а й компенсують або посилюють один одного» [7, 121].

Творчість Марії Матіос характеризується дослідниками як глибоко філософська, головним осердям якої є історія українського народу, його побут і культура, стереотипний соціальний та особистісний світогляд людей, трагічне

світовідчуття. Але поряд із такими глибоко психологічними, трагічними новелами, як «Нація», «Життя коротке», «Солодка Даруся», «Щоденник страченої», «Майже ніколи не навпаки», «Москалиця», «Чотири пори року» та інші, з-під пера письменниці вийшли й такі твори, як «Фуршет» від Марії Матіос» та його оновлене видання «Кулінарні фіглі», що належать до художньо-кулінарного жанру. «Кулінарні фіглі» – «це здоровий гумор і міні-енциклопедія сімейного життя самодостатньої жінки, яка знає, що сміх і смачна кухня уміють підтримати здоровий дух у тілі людини так само, як нехитрі знання неписаних законів і народних звичаїв, свого і чужого минулого» [Матіос, 208]; це твір гумористичного, а іноді й іронічного спрямування, в якому органічно поєднуються філософські роздуми автора щодо сімейного життя, емоційно-оцінні характеристики побутових аспектів життя людини та тексти кулінарних рецептів. Кулінарний рецепт у структурі художнього тексту є «письмовим, монологічним, підготованим, лапідарним текстом, який зберігає інформацію «накопичувального» характеру, розраховану на тривале використання, при цьому сам автор має перевагу над адресатом у певній галузі знань, який може набути необхідних знань та умінь» [4].

Здійснений семантико-стилістичний аналіз досліджуваного матеріалу засвідчив, що найпродуктивнішими засобами реалізації експресивної функції мови у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос є лексичні та фразеологічні мовні одиниці.

У ролі лексичних експресем авторка найчастіше використовує синоніми, антоніми та такі словесно-образні засоби, як епітети, порівняння та метафори.

Серед експресем на лексичному рівні аналізованого твору помітне місце займають синоніми, які підкреслюють важливість людського спілкування та його відвертість у певних побутових ситуаціях: *Якщо Ви погоджуєтесь із цією сентенцією, запрошую Вас на храм, кажуть у моїх Розтоках. Тобто на гостювання, на банкет. Бо де найкраще пізнаються люди? Під час спілкування-чаювання-чаркування* (Матіос, 15).

Як ефективний засіб експресивізації художнього мовлення виступають і антоніми: *...Але перед тим, як занурити Вас, любий Читачу, у смачні принади власної кухні, хочу розповісти Вам деякі невігадані історії невігаданих людей з минулого – ХХ – століття, оскільки саме вони – люди і їхні усні життєписи – дали мені вміння узагальнювати чужий досвід за допомогою слова: застерігати інших, жаліти, страждати, протестувати з ними, дошукуватися мотивації вчинків, виправдовувати, але неодмінно любити їх усіх – чесних і безсовісних, слабких і сильних, зрозумілих і не дуже...* (Матіос, 16); *Знаєте, іноді я думаю, що навіть торти відбивають реалії нашого життя. Інакше навіщо було б ділити все тісто на дві частини? Отож діліть. В одну частину додайте 1-2 столові ложки какао і знову добре вимішуйте. Ось вам і день, і ніч нашого життя, радість і сльози, печаль і розлука* (Матіос, 84 – 85).

Розкриваючи кулінарну тематику, Марія Матіос використовує для підсилення логічного та емоційного змісту вислову словесно-образні засоби, а саме – епітети, які підкреслюють характерну рису, якість зображуваного: *Ви*

зрозуміли правильно: поки що йдеться про холодні страви. Чоловіки люблять гостре й холодне. **Гострі ножі. Перчені слівця. Гострі жіночі язика. Гострі холодні приправи** (Матіос, 50).

Своєрідність художньо-кулінарного жанру аналізованого твору спричиняє появу в системі експресивних засобів мови твору майстерно побудованих письменницею порівнянь. Порівняння є продуктивним засобом збагачення системи виражально-зображальних засобів мови, що зі стилістичною метою використовується для підкреслення, виділення специфічної характеристики завдяки зіставленню з предметом, явищем, особою, основна ознака або одна із ознак яких є водночас і ознакою порівнюваного. Експресивність порівнянь полягає у реалізації аксіологічного компонента семантики лексем, які забезпечують відображення позитивного чи негативного ставлення мовця до повідомлюваного, надають оцінності всьому висловлюванню та оцінюють суб'єкт порівняння за допомогою об'єкта порівняння, що характеризується аналогічною позитивною чи негативною рисою. «Семантична спрямованість порівняння звичайно поширюється від предмета думки до реалії, яка чимсь цей предмет нагадує, найчастіше в плані експресивно-оцінному» [12, 144]. Зафіксовані у аналізованому матеріалі порівняння є переважно поширеними і адгерентно набувають експресивності у мові текстів кулінарних рецептів, запропонованих авторкою. Матеріалістичною основою творення таких порівнянь є зіставлення побутової та емоційної сфери життя людини, міжособистісних взаємин із її кулінарними вподобаннями. Такими є, наприклад, порівняння: *Отже, наступна страва-натяк – любовний гачок. Для цього потрібні дві свіжі рибини: бажано найменш кістковаті. Гарненько й ніжненько патраєте рибку, як патрає любов Ваше серце, але при цьому не викидаєте риб'ячу голову. Адже навіть зневолена серцем жінка насамкінець згадує, що у неї в запасі завжди залишається голова на плечах*» (Матіос, 65). Підсилення експресивності порівняння здійснюється також шляхом використання у ролі об'єкта порівняння оцінну назву-характеристику особи, виражену метафоризованим жаргонізмом: *Нагадую: тісто для цього торта має бути крутим, як Ваш «крутелик», що крутить серце, неначе шашлик на шампурі* (Матіос, 87).

Найбільш вживаними на лексичному рівні мови «Кулінарних фіглів» Марії Матіос є метафоричні експресеми, які, відображаючи емотивно-суб'єктивну сукупність оцінок об'єктів мовлення, використовуються з метою підкреслення важливих життєвих істин і людських почуттів: *У творчості ти голими руками хапаєш розжарену магму людської душі – і ліпши із неї не просто образ. Ти хочеш словом відтворити отой огром людського Космосу* (Матіос, 13); *Не мені Вам казати, що історія будь-чийого кохання – не завжди неповторна, але завжди неодмінно повчальна історія взаємозалежності однієї людини від іншої; Це – карколомний тайнопис пристрасі, закони якої мало коли сусідять із логікою, розумом чи спокоєм* (Матіос, 15); *Коли б я насправді знала секрет ключів до космосу людської Душі і людського Щастя, я б не на жарти пишалася цим відкриттям...* (Матіос, 31).

До ефективних засобів реалізації експресивності у аналізованому творі належать іменникові метафори, які є назвами кулінарних страв: *трояндове серце, таємниця капустяної спокуси, любовний гачок, слід ангела* тощо (Матіос).

Продуктивними засобами творення виразності мовлення у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос є експресивні фразеологізми. Найголовнішою ознакою фразеологізму є семантична цілісність та синтаксична неподільність його компонентів, адже у процесі їх синтезу відбуваються глибокі перетворення і переосмислення, завдяки цьому зворот і набуває ознак фразеологізму. «Фразеологічні засоби мови є квінтесенцією її національного обличчя, вони містять у собі велику силу експресії та емоційної наснаги» [12, 150]. Значення фразеологічної одиниці включає два компоненти: експресивний і предметно-логічний, які певною мірою актуалізуються у значенні фразеологізму в процесі мовлення [2, 147].

Серед зафіксованих у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос експресивних фразеологізмів слід виокремити розмовно-побутові фразеологічні сполуки, які «виявляють оцінне ставлення до дійсності цілого покоління, історичної епохи, в ній яскраво простежуються типові риси національного характеру народу» [8, 228], і зокрема народна шкала цінностей. Такі одиниці відзначаються знижено-просторічним оцінним забарвленням і мають переважно антропоцентричний характер, оскільки в їх основі містяться лексеми тематичного розряду «Людина. Поведінкові характеристики»: **голова** – *братися за голову* – бути у відчаї, розпачі; дуже переживати, шкодувати [11, 45] (*А тепер уже дюймовочка із Кагарлика – моя невісточка Оксаночка – вичакловує для Назарчика такі кулінарні дива, що свекрусі впору братися за голову, щоб не дуже відстати від невісточки* (Матіос, 34); *вбивати/вбити в голову* – настирливо доводити кому-небудь щось, переконувати когось у чому-небудь [11, 53] («...Подумай, мамо, над цією ідеєю – видати кухонну книгу», - сказав багато років тому мій син... і **«вбив» мені ще один зірочок у голову** (Матіос, 33); *голова розколюється* – хто-небудь постійно зосереджений на здійсненні чого-небудь, напружено думає про що-небудь [11, 157] (**Голова йому розколюватиметься від Ваших безмовних натяків!** (Матіос, 81); **вуха** – *аж за вухами лящить* – жадібно, з великим апетитом, швидко [11, 362] (*Слово честі, якщо Вам дістанеться з-поміж усієї таці лише цибуля, у Вас вона так само лящатиме за вухами, як у Вашого гостя власне відбивні* (Матіос, 61).

Окрему групу експресивних фразем становлять мовні одиниці, основу яких складають назви побутових предметів: **гачок** – *ловитися/унійматися на гачок* – давати, дозволяти себе ошукати, обдурити (переважно довірливо ставлячись до кого-, чого-небудь) [11, 353]: *Якою б покірною перед коханим чоловіком не була жінка, іноді ні-ні, але хочеться натякнути, що Він таки зловився на її гачок* (Матіос, 64).

Актуалізується експресивне значення і у розмовно-побутових фразеологічних зворотах, в основі яких перебувають зооніми, що підсилюють гумористичний характер аналізованого твору: **миша** – *як церковна миша* – бідний, *жарт*; уживається для підсилення зазначеного слова; дуже бідний [11,

390]: *Навіть, коли б Ви були ситі, як попова жінка, а кров у Ваших жилах була голодна, як церковна миша, все одно, люба моя, Ви зобов'язані почастувати гостя бодай одною гарячою стравою* (Матіос, 61).

Експресивність фразеологічних зворотів, зафіксованих у «Кулінарних фіглях», реалізується також і завдяки неологізмам, які, формуючи їх основу, утворюються шляхом перефразування відомих слів, без яких не використовуються: фіглі-міглі («фігель», тобто фокус, і перефразоване співзвучне з ним утворення «мігель»): *«Кулінарні фіглі»* (Матіос); *Для повноцінного вигляду цього солодкого житла прикріпіть зверху на куреневі якийсь флігель із тіста чи півника на паличці. Знаєте, у селах так роблять, коли завершують будівництво будинку. Гарно. Ну, і цвях Ви заб'єте своєму бідному гостеві в тім'я отими **фіглями-міглями!** Голова йому розколюватиметься від Ваших безмовних натяків!* (Матіос, 81).

Тексти кулінарних рецептів у структурі художнього твору є зразками гастрономічного дискурсу, характерною особливістю якого є гендерний аспект. «У гендері відбувається складне переплетення культурних, психологічних і соціальних аспектів, тому він представляє інтерес і для лінгвістів. Міжособистісні взаєностосунки чоловіка та жінки, як правило, стереотипізовані: жінка виконує роль матері і дружини, хорошої господині... Кулінарні рецепти у художньому просторі тексту використовуються не тільки для опису побуту, вони наочно демонструють відмінності в традиціях і звичаях різних верств населення, як у процесі приготування страв, так і вживання їжі. Характеризуючи соціальне ставлення до цих процесів, вони формують і презентують кулінарні пріоритети, здатні накопичувати в собі різного роду інформацію» [4]. Основними засобами реалізації такої інформації у «Кулінарних фіглях» Марії Матіос виступають фольклорні фразеологізми, джерелом яких є переважно українські народні пісні. Такі експресивні мовні засоби використовуються для розкриття особливостей гендерних взаєностосунків і мають культуроцентричний характер: *Ясна річ, якщо Ви в перший вечір іще з порога заспіваєте своїй пасії, мовляв, **не хочу я нічого, лише тебе одного**, слово честі, не повірить, навіть, якщо він сліпий, глухий і невидючий, вважать у нашому селі* (Матіос, 78); *Мовляв, хоч курінь, а все ж хатка, а там, дивись, **до хатки і сіножатка знайдеться*** (Матіос, 79).

Поширені у мові «Кулінарних фіглі» Марії Матіос і крилаті вислови чи цитати з окремих широковідомих творів класиків української літератури, які стали фразеологічними одиницями, а в аналізованому творі були трансформованими відповідно до художньо-зображальної мети автора: Тарас Шевченко – *Згадуйте мене **незлим тихим словом** за цю кучеряву смакоту! І хай мені в ту мить ікнеться* (Матіос, 86); Ліна Костенко – *Я розумію, що Ви нарешті щасливі по вінця. Але, як мовиться, **стоять двори у хуртовині флокс**, а серце йде у свою хуртовину* (Матіос, 100).

Свобода вибору як у особистому житті, так і в кулінарних уподобаннях підкреслюється також і експресивними фраземами, які становлять собою цитати з рекламних слоганів, що є своєрідним віддзеркаленням культурних і соціальних цінностей певного соціуму та спрямовані на досягнення конкретної

прагматичної мети: *Ви – пташка вільна. І я тут Вам не розказ, так само, як і ніхто інший. Вибирайте самі. А краще – разом. Ви ж знаєте, що молодь вибирає пиво і пенсі* (Матіос, 94).

Домінуючими у мові «Кулінарних фіглів» Марії Матіос є паремії, що за формою становлять експресивні кліше, які в гранично лаконічній формі виражають змістовне узагальнене твердження, життєве повчання стосовно сімейного життя. Особливістю паремій, зафіксованих у мові аналізованого твору Марії Матіос, є їх діалектний характер. «Оповідна манера, що яскраво виражена у творчості М. Матіос, є складовою її індивідуального авторського стилю та чинником активного вживання діалектної лексики. Авторка – як представниця покутсько-буковинських (надпрутських) говорів – виявляє високу майстерність у використанні діалектизмів, які вдало вводить у канву своїх художніх творів» [10, 268]. Наприклад: *Ситий чоловік – добрий чоловік, казала моя бабця* (Матіос, 43); *...жінка без чоловіка те варта, що ріка без притоки* (Матіос, 42); *... дівка як віддається, думає, що в золото вбирається, а вона не знає, що кладе голову у свербивус...* (Матіос, 17); *Щастя у серці, а не в багатстві, казав мій дід Власій* (Матіос, 78); *Сказано у Розтоках: «Не п'ють до тебе – не кажи «Дай, Боже, здоров'я»* (Матіос, 25); *Кожен збанок носить воду, поки вухо не урветься, кажуть у Розтоках* (Матіос, 25).

Отже, матеріал дослідження свідчить, що лексико-фразеологічні засоби реалізації експресивності у мові «Кулінарних фіглів» Марії Матіос сприяють формуванню нового семантичного та стилістичного потенціалу виражально-зображальних одиниць української мови, демонструють своєрідність національної культури та суспільства, а також специфіку індивідуально-авторського світогляду. Перспективність подальших досліджень полягає у необхідності виявлення особливостей реалізації експресивності мовними засобами синтаксичного рівня аналізованого твору як стилетворчої характеристики ідіостилу Марії Матіос.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли. – [вступит. ст. Р. А. Будагова]. – М. : Издательство иностранной литературы, 1961. – 395 с.
2. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови / Я. А. Баран. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 1997. – 176 с.
3. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти : монографія / Н. І. Бойко. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. – 552 с.
4. Буркова П. П. Кулинарный рецепт как особый тип текста (на материале русского и немецкого языков): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. : 10.02.19 «Теория языка», 10.02.01 «Русский язык» [Електронний ресурс] / П. П. Буркова. – Ставрополь, 2004. – Режим доступу: www.lib.babr.ru>ext/4223.pdf
5. Войтенко К. І. Експресивність як семантична категорія [Електронний ресурс] / К. І. Войтенко // Режим доступу: www.rusnauka.com
6. Єрмоленко С. Я. Експресивність / С. Я. Єрмоленко // Українська мова: енциклопедія / [редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

7. Коваль Т. Л. Експресивність та засоби її творення в сучасному дискурсі преси / Т. Л. Коваль // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; [наук. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – Вип. 24. – 287 с.
8. Космеда Т.А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській і російській мовах: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова», 10.02.02 «Російська мова» / Т.А. Космеда. – Харків, 2001. – 33 с.
9. Мацько Л. І. Стилїстика української мови: підручник / [Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько]: за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.
10. Мислива Т. А. Діалектизми у жіночій прозі к. ХХ – п. ХХІ ст. (на матеріалі творів М. Матиос) / Т. А. Мислива // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: збірник наукових праць / [відп. редактор М. Я. Плющ]. – К. : Видавництво НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2011. – Випуск 8. – С. 267 – 271.
11. Словник фразеологізмів української мови / [уклад. : В. М. Білоноженко та ін.]. – К. : Наукова думка, 2008. – 1104 с. – (Словники України).
12. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / [за загальною редакцією акад. І.К.Білодіда]. – К. : Наук. думка, 1973. – 588 с.
13. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища школа, 1984. – 165 с.
14. Zybulevskaia A.V. Emotivnyj argoticheskij leksikon: dis. ... kand. filol. nauk.: spez. 10.02.19 "Teoriia jazyka" / Anna Vasilievna Zybulevskaia. – Stavropol', 2005. – 176 s.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЇХ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Матиос – Матиос Марія. Кулінарні фіглі. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – 208 с. : іл.

В статтє рассмoтрена суцність експрессивности как семантической категории; изучены структурно-семантические и прагматические особенности лексико-фразеологических средств реализации экспрессивности в «Кулинарных фиглях» Марии Матиос; определена роль экспрессивных лексем и фразем в формировании индивидуального стиля писательницы.

Ключевые слова: гастрономический дискурс, экспрессивность, экспресема, эмоционально-оценочная лексика, фразеологизм.

In the article the essence of expressiveness as semantic categories; studied structural-semantic and pragmatic peculiarities of lexical and phraseological means of implementation of expressiveness in «Culinary figli» Mary Matio; role expressive tokens and idiom in the formation of the individual style of the writer.

Keywords: gourmet discourse, expressiveness, expresia, emotional and evaluative vocabulary, idiom.

УДК 811.161.2'38:[396:398.8]=161.2

Шеремета В.П.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ МОВООБРАЗУ ДІВЧИНИ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСНЯХ